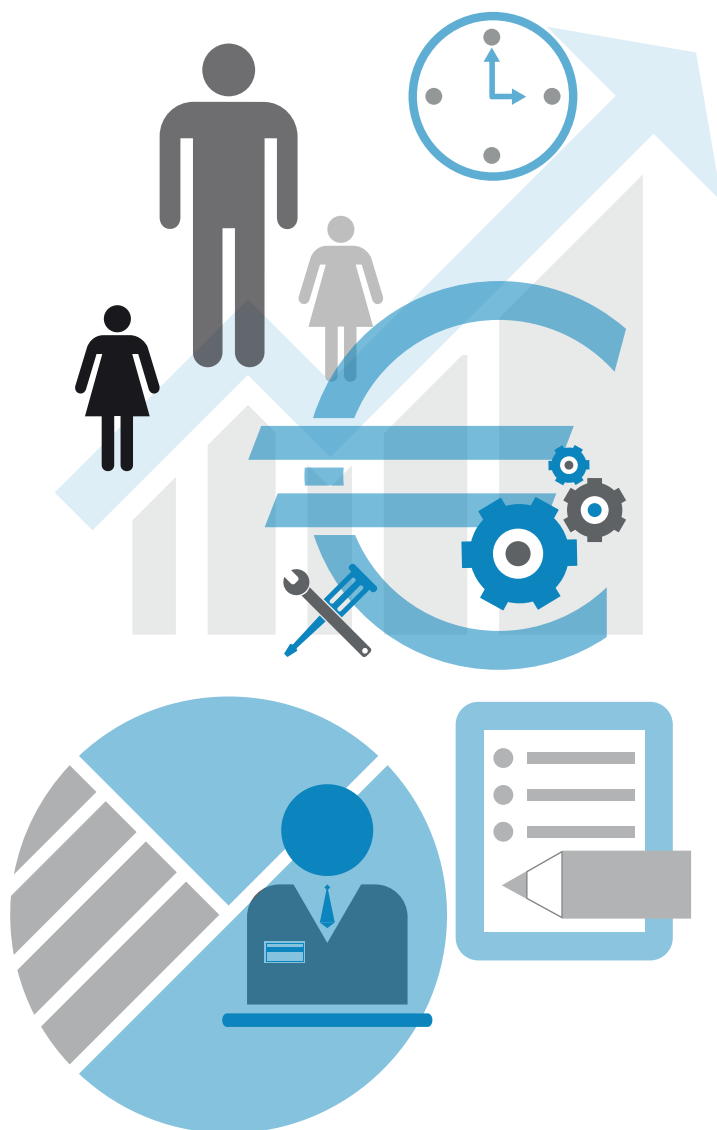

El cost del factor treball (2001-2010)

Les idees clau

- El cost laboral brut mitjà per treballador a Catalunya s'ha incrementat més d'un 36% des del 2001.
- El cost salarial representa tres quartes parts del cost laboral total.
- El nombre d'hores realment treballades per treballador i any s'ha reduït lleugerament i de forma progressiva entre el 2002 i el 2010.
- El salari brut mitjà anual l'any 2009 va ser de 23.851,31 €, si bé el dels homes va ser superior al de les dones.
- Un 30% de les dones va percebre l'any 2006 menys de 10.000 €, per només un 10% dels homes.
- La bretxa salarial entre homes i dones no s'ha aconseguit reduir significativament en els darrers deu anys, ni a Catalunya ni a la zona euro.

Les enquestes de salaris i costos laborals

Les fonts estadístiques en matèria de salaris i costos laborals a Catalunya i a Espanya es basen fonamentalment en l'elaboració de quatre enquestes de periodicitat diferent que es divideixen en dos blocs:

- Enquestes sobre costos laborals: Enquesta trimestral de cost laboral (ETCL), una operació contínua de periodicitat trimestral, i Enquesta anual de cost laboral (EACL), una operació de periodicitat anual que completa els resultats obtinguts a l'ETCL.
- Enquestes sobre salaris: Enquesta d'estructura salarial (EES), de periodicitat quadriennal i amb referència temporal del 2002 i 2006 (properament estaran disponibles les dades del 2010), i Enquesta anual d'estructura salarial (EAES), que es realitza des de l'any 2004 i els anys en què no es fa la quadriennal (2004, 2005, 2007, 2008 i 2009).

El cost laboral brut mitjà per treballador a Catalunya s'ha incrementat més d'un 36% des del 2001

El cost laboral brut mitjà per treballador l'any 2010 a Catalunya va ser de 32.951,81 €, un 0,7% més que el 2009. Els majors costos laborals els van registrar els sectors de les activitats financeres i d'assegurances i de la química i el cautxú, amb 58.381,49 € i 47.250,36 €, respectivament. En canvi, els sectors de l'hostaleria (20.072,22 €) i del comerç al detall (22.121,76 €) van registrar els més baixos. Un cas particular és el sector de la construcció, que per primera vegada en els últims deu anys va decreixer un 2,2% respecte l'any anterior.

Si s'observa la tendència entre els anys 2001 i 2010, es comprova que el cost laboral anual total per treballador (cost salarial més els altres costos; vegeu *glossari*) es va incrementar un 36,8% (de 24.096,14 € a 32.951,81 €). Els costos salarials, concretament, van augmentar un 36% (de 17.774,32 € a 24.169,28 €), tot i que si s'aplica el factor de correcció de l'IPC anual, aquest augment va ser només d'un 6,7%. Hi va haver, per tant, un creixement molt moderat dels salaris respecte de l'increment del cost real de la vida.

Els altres costos (no salarials), per la seva banda, es van incrementar un 38,9% en el mateix període (de 6.321,82 € a 8.782,53 €). El sector d'activitat amb aquests costos més elevats durant el període 2001-2010 va ser la indústria. L'any 2007, tots els sectors d'activitat van registrar increments significatius, en especial el de construcció, ja que aquest sector va haver d'assumir l'augment de les indemnitzacions per acomiadament associats a la destrucció de l'ocupació. Aquesta tendència d'augment constants es va veure frenada en sec l'any 2010, amb una reducció de l'1,4% respecte l'any anterior.

Es pot dir, per tant, que tant els salaris com els altres costos augmenten a mitjà i llarg termini de manera pràcticament paral·lela.

Figura 1. Cost laboral total brut per treballador i any a Catalunya. Per branques d'activitat (2009 i 2010)

	2009 €	2010 €
Indústries extractives, energia, aigua i residus	41.535,27	41.424,98
Alimentació, tèxtil, fusta, paper i arts gràfiques	33.263,09	33.380,65
Química i cautxú	47.962,73	47.250,36
Metal·lúrgia	35.961,77	35.529,83
Maquinària, material elèctric i de transport	36.754,11	38.946,04
Construcció	33.881,18	33.142,93
Comerç a l'engròs i reparació vehicles motor i motocicletes	39.953,78	40.988,37
Comerç detall	21.418,82	22.121,76
Transport i emmagatzematge	32.941,95	33.940,97
Hostaleria	20.299,40	20.072,22
Informació i comunicacions	45.367,85	46.188,84
Activitats financeres i assegurances	55.346,47	58.381,49
Activitats immobiliàries, professionals i tècniques	36.906,77	36.405,62
Activitats administratives i serveis auxiliars	23.187,96	23.164,45
Administració pública	39.215,82	39.508,23
Educació	27.632,73	26.130,41
Sanitat i serveis socials	33.124,21	33.090,37
Activitats culturals i esportives, i altres serveis	21.741,48	23.197,85
Total	32.721,30	32.951,81

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta anual de cost laboral de l'INE.

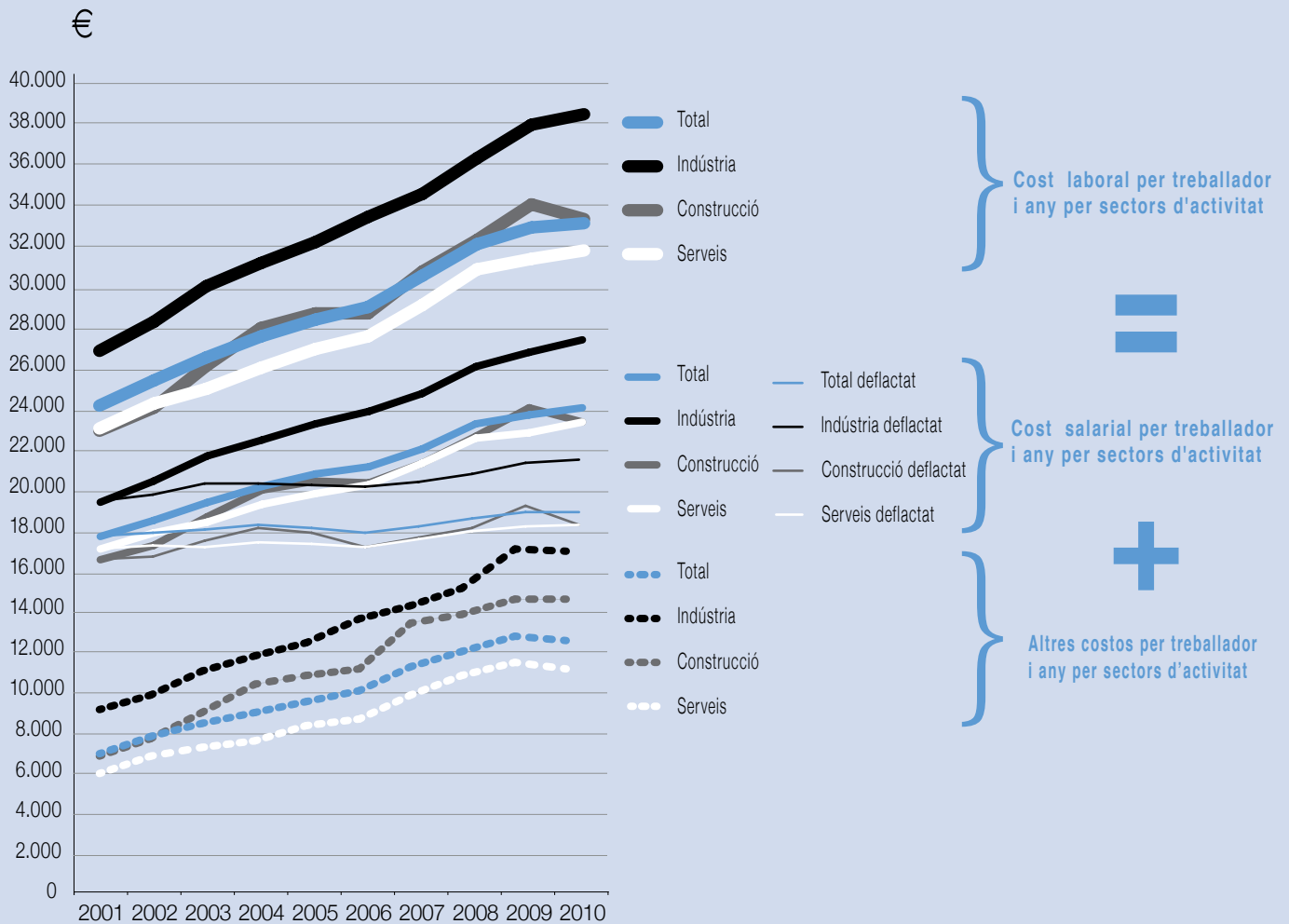

El cost salarial representa les tres quartes parts del cost laboral total

L'any 2010, el cost salarial representava un 73,4% del cost laboral total. El 26,6% corresponia als altres costos, concepte que inclou les cotitzacions obligatòries (un 22%, aproximadament) i altres components com les cotitzacions voluntàries, les prestacions socials directes, les indemnitzacions per acomiadaments, les despeses en formació i les despeses en transport (entre un 3% i un 4%, aproximadament).

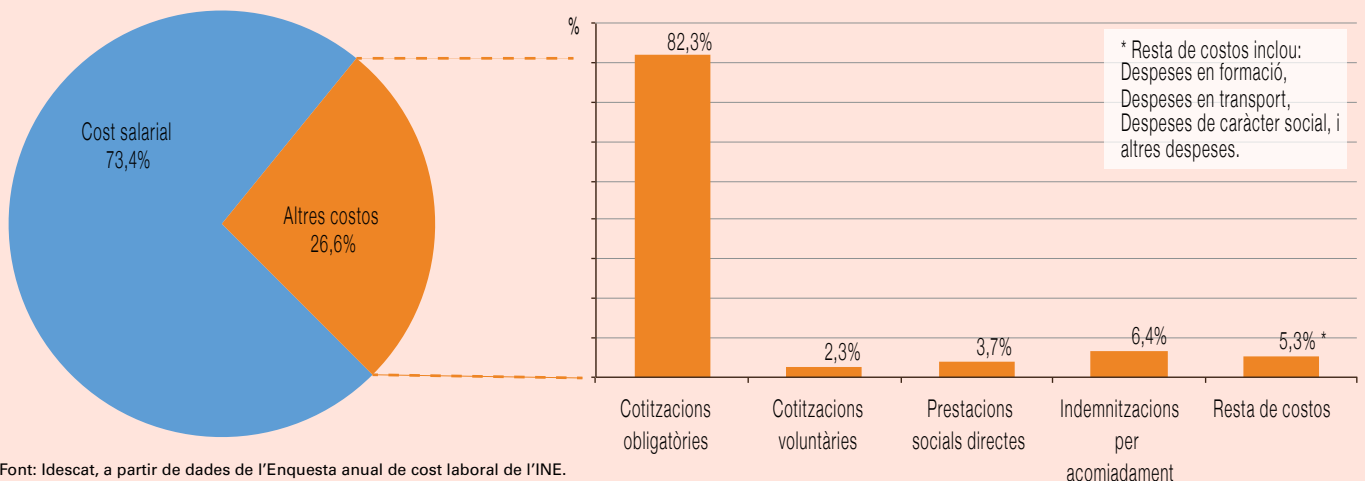
Si es considera l'estructura percentual dels *Altres costos* de forma independent s'observa amb més precisió l'elevat pes de les cotitzacions obligatòries, les quals suposen un 82,3% del total. Després dels salaris, el major cost laboral que assumeixen les empreses són les cotitzacions obligatòries.

Figura 2. Cost laboral (salarial més altres costos) per treballador i any. Total i per sectors d'activitat (2001-2010)

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta anual de cost laboral de l'INE.

Figura 3. Estructura percentual del cost laboral total i dels altres costos, per treballador a Catalunya (2010)

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta anual de cost laboral de l'INE.

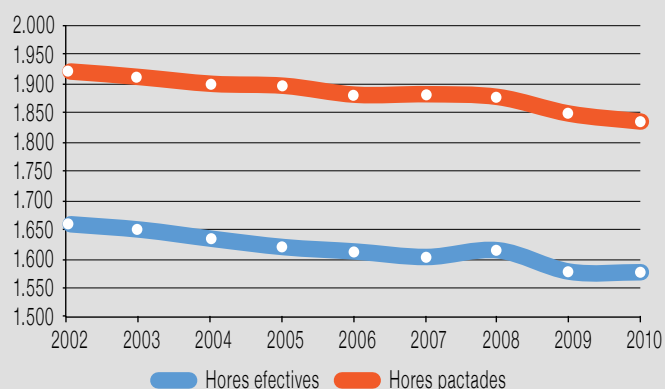
El nombre d'hores realment treballades per treballador i any s'ha reduït lleugerament entre el 2002 i el 2010

El cost laboral per hora efectivament treballada (tant en períodes normals de treball com en jornades extraordinàries) a Catalunya el quart trimestre del 2010 (vegeu *glossari*) va ser de 21,48 €. Les empreses més grans (de 200 i més treballadors) van registrar els costos més elevats, en especial al sector industrial, amb un cost laboral de 28,03 €/h.

El total d'hores efectivament treballades per any entre el 2002 i el 2010 va experimentar un lleuger descens, comportament que també van tenir les hores pactades per treballador i any (vegeu *glossari*).

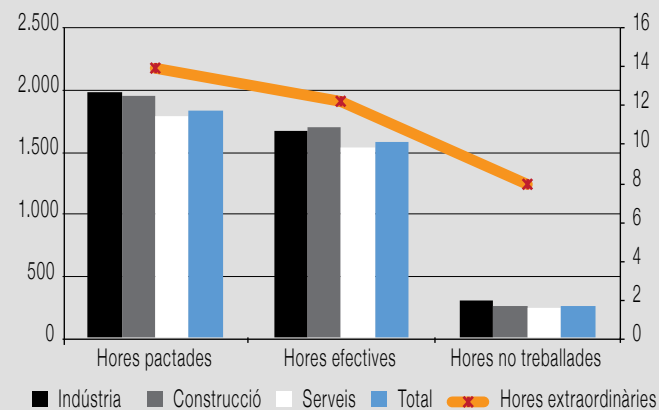
Els sectors de la indústria i la construcció són els que acostumen a tenir una mitjana més alta de les hores pactades per treballador registrades, amb valors que l'any 2010 es van apropar a les 2.000 hores. Aquests són també els sectors en què es fa un major nombre d'hores extraordinàries per treballador (al voltant de 14 i 12 hores, respectivament). Pel que fa al total d'hores no treballades, la indústria és el sector que té el nombre més elevat (316,23), seguida del de la construcció (274,41) i el de serveis (254,76), amb un valor mitjà de 267,57 hores.

Figura 5. Evolució de les hores pactades i efectives per treballador i any a Catalunya (2002-2010)

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta trimestral de cost laboral de l'INE.

Figura 6. Temps de treball per sector d'activitat a Catalunya (2010)

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta trimestral de cost laboral de l'INE.

Figura 4. Cost laboral per hora efectiva per sectors d'activitat i dimensió de les unitats a Catalunya (4t trimestre 2010)

	Indústria €	Construcció €	Serveis €	Total €
D'1 a 49 treballadors	19,54	19,86	19,06	19,24
De 50 a 199 treballadors	23,82	24,88	21,49	22,32
De 200 i més treballadors	28,03	..	23,34	24,44
Total	23,26	21,67	20,96	21,48

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta trimestral de cost laboral de l'INE.

El salari brut mitjà anual l'any 2009 va ser 23.851,31 €, si bé el dels homes va ser superior al de les dones

Segons l'Enquesta anual d'estructura salarial, el salari brut mitjà anual a Catalunya l'any 2009 va ser 23.851,31 €, si bé el dels homes va ser superior al de les dones (26.901,30 € i 20.467,14 €, respectivament). Els nivells salarials dels diferents col·lectius de la població assalariada depenen, a més del sexe, de les característiques personals (edat, nivell d'estudis, etc.), i del lloc de treball ocupat (tipus de jornada, contracte, tipus d'ocupació, etc.).

Així, els homes directius d'administració i empreses van percebre un salari un 172,6% superior al salari mitjà (65.020,14 € enfront de 23.851,31 €), mentre que, a l'altre extrem, les treballadores no qualificades varen rebre un salari un 46,4% inferior al mitjà.

En general, els salaris augmenten en funció de l'edat dels assalariats. Així, l'any 2009, mentre el del grup d'edat de menys de 25 anys va ser de 12.754,90 €, el del grup de 55 i més anys va arribar als 26.812,30 €. En el cas dels contractes d'una durada determinada, tant els homes com les dones van percebre l'any 2009 salaris per hora al voltant d'un 20% més baixos al salari mitjà, també per hora.

En el cas dels treballadors de nacionalitat estrangera, l'any 2009 van percebre salaris força baixos amb relació al salari mitjà; inferiors en un 22% a la mitjana de Catalunya. Els guanys salarials rebuts per les treballadores estrangeres van ser un 37,7% més baixos que el sou mitjà del conjunt de treballadors.

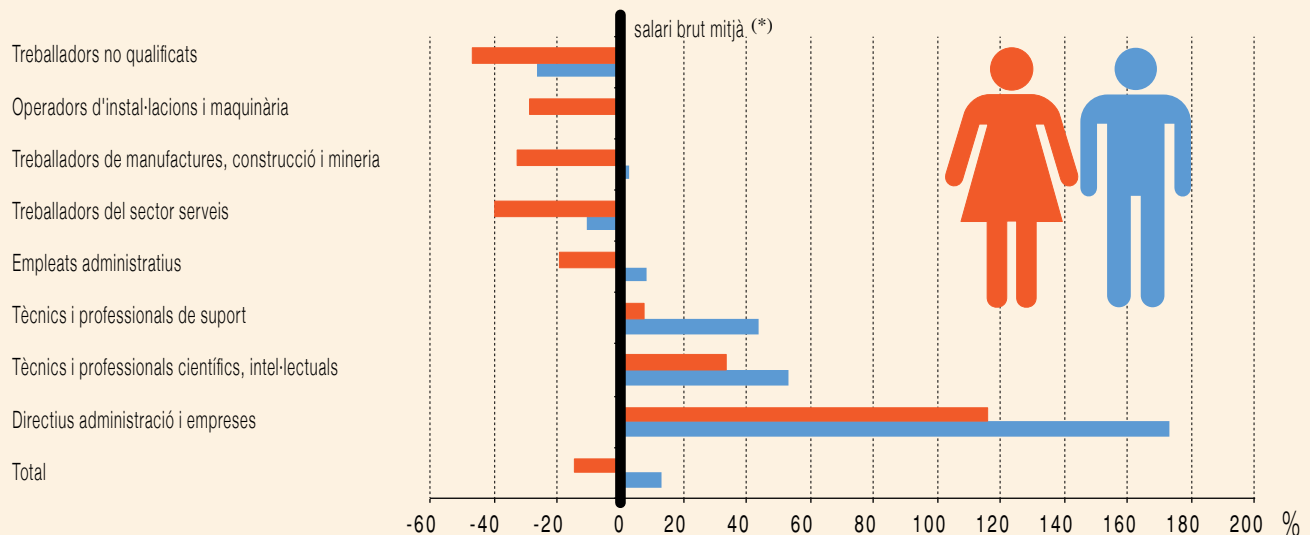
Figura 7. Salari brut mitjà anual per grups d'edat i sexe a Catalunya (2009)

	Homes €	Dones €	Ambdós sexes €
Grups d'edat			
Menys de 25 anys	13.905,95	11.595,12	12.754,90
De 25 a 34 anys	22.913,66	19.612,89	21.321,57
De 35 a 44 anys	27.979,48	21.430,00	24.863,31
De 45 a 54 anys	30.695,11	21.933,67	26.366,02
De 55 anys i més	30.630,47	21.229,85	26.812,30
Total	26.901,30	20.467,14	23.851,31

Font: Enquesta anual d'estructura salarial, INE.

Figura 8. Desviació percentual del salari brut mitjà anual per sexe i tipus d'ocupació. Catalunya. (2009)

Font: Enquesta anual d'estructura salarial, INE.

(*)Desviació calculada respecte al salari brut mitjà del conjunt de treballadors de Catalunya.

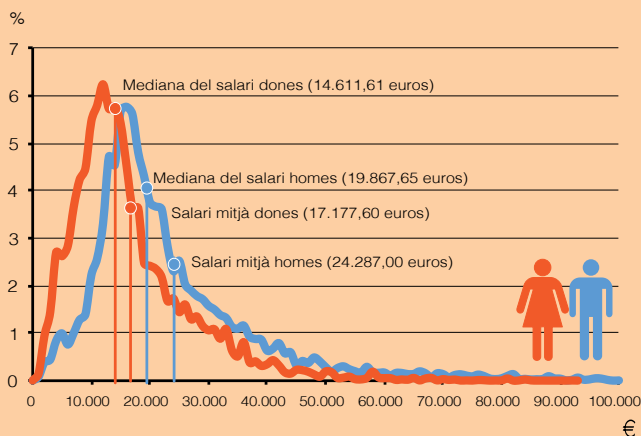
Un 30% de les dones va percebre l'any 2006 menys de 10.000 €, per només un 10% dels homes

Prenent com a referència les dades de l'Enquesta d'estructura salarial del 2006, el salari base és el component principal del salari net mensual (vegeu *glossari*). En el cas dels homes, aquest salari base representa un 60,9% del total, mentre que en el de les dones suposa un 70,1%. Això s'explica per les diferències salarials que continuen existint entre homes i dones, ja que, habitualment, com més elevat és el salari més importància tenen els complements salarials.

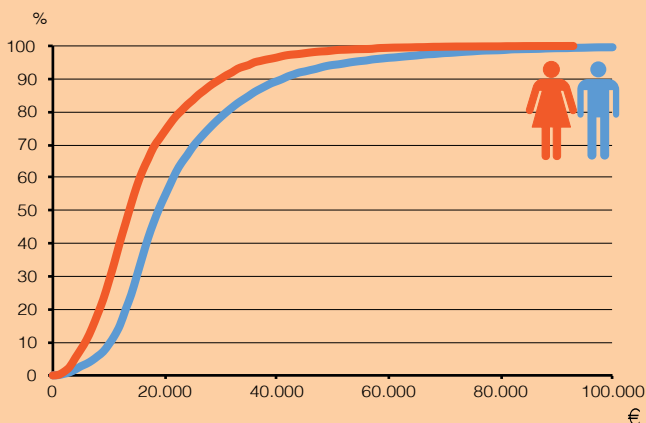
Per altra banda, les diferències salarials entre homes i dones provoquen un efecte diferent sobre el salari brut anual (vegeu *glossari*). Com que les retencions per IRPF són de tipus progressiu amb el salari, el percentatge de retencions per l'IRPF que suporten els homes és més elevat que en el cas de les dones (16,9% i 12,8%, respectivament), ja que el salari mitjà també ho és. Això fa que el percentatge de salari net respecte del salari brut sigui superior en el cas de les dones.

L'Enquesta permet també fer una anàlisi més aprofundida de la desigualtat dels salaris entre homes i dones, més enllà de la comparativa entre nivells salarials. Del següent gràfic es desprèn que la distribució salarial de les dones està més a l'esquerra que la dels homes a tots els nivells salarials. Això suposa que hi hagi un major nombre de dones que d'homes

Figura 11. Funcions de densitat del salari brut anual per sexe a Catalunya (2006)

Figura 12. Distribució acumulada del salari brut anual per sexe a Catalunya (2006)

Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE.

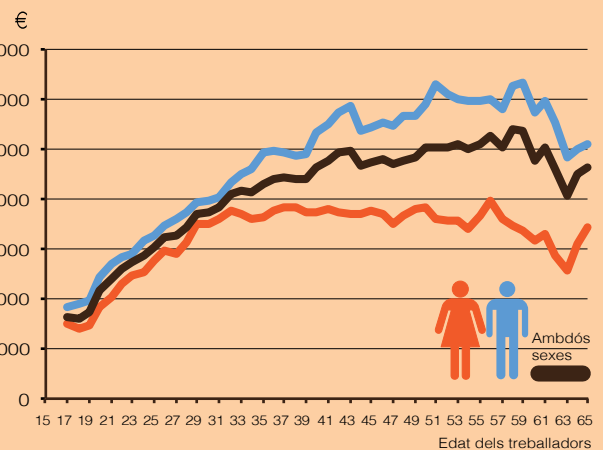
que perceben els salaris més baixos. D'aquí que la mediana del salari de les dones (14.611,61 €) sigui de 5.256 € menor que la dels homes (19.867,65 €).

Les mateixes dades poden presentar-se de forma acumulada. Per exemple, mentre un 30% de les dones va percebre l'any 2006 menys de 10.000 €, en el cas dels homes el percentatge de sous inferiors a aquesta quantitat es va situar al voltant d'un 10%.

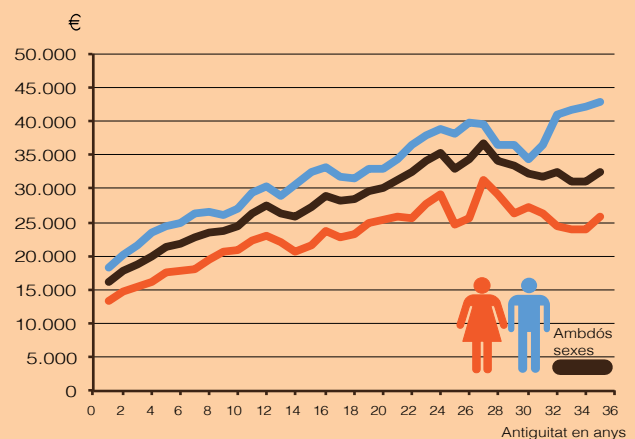
La relació positiva entre l'edat dels treballadors i el nivell salarial no segueix, però, el mateix patró en homes i dones, ja que en el cas de les dones a partir dels 30 anys la major freqüència en les entrades i sortides del mercat de treball associades a la maternitat provoquen un estancament dels nivells salarials percebuts. D'aquí que les dones tinguin menys probabilitats d'acumular anys d'antiguitat en una mateixa empresa que els seus companys homes.

El pes dels pagaments per hores extraordinàries també és superior en el cas dels homes, mentre que els pagaments extraordinaris (vegeu *glossari*) en un mes normal de feina (octubre acostuma a ser el mes de referència) tenen un pes molt semblant en homes i dones.

Figura 13. Guany mitjà anual brut per edat i per sexe a Catalunya (2006)

Figura 14. Guany mitjà anual brut per antiguitat a l'empresa i per sexe a Catalunya (2006)

La bretxa salarial entre homes i dones no s'ha aconseguit reduir significativament en els darrers deu anys, ni a Catalunya ni a la zona euro

La bretxa salarial (veure *glossari*) entre homes i dones a Catalunya l'any 2009 va ser superior a la del conjunt d'Espanya (18,5% i 16,7%, respectivament), i també a la de la zona euro i de la Unió Europea dels 27 (17,1%). En canvi, va ser inferior a la de països com Alemanya (23,2%) i els Països Baixos (19,2%).

En els darrers anys, tanmateix, la bretxa s'ha anat reduint, ja que entre 2002 i 2009 va disminuir en 1,7 punts, mentre que a Espanya, ho va fer en 3,5 punts. A la zona euro, la bretxa es va reduir en només 0,2 punts. En canvi, a Alemanya i els Països Baixos la bretxa va augmentar lleugerament, en 0,5 punts.

Figura 15. Evolució de la bretxa salarial entre homes i dones (2002-2009)

	2002	2006	2007	2008	2009
Catalunya	20,2	17,9	17,1	19,2	18,5
Espanya	20,2	17,9	17,1	16,1	16,7
Zona euro	:	17,3	17,6	17,1 (p)	17,1 (p)
Unió Europea (27)	:	17,7	17,6	17,5 (p)	17,1 (p)
Països Baixos	18,7	23,6	23,6	19,6	19,2
Alemanya	:	22,7	23	23,2	23,2
Unitats: Percentatge	:	: Valor no disponible		(p) Valor provisional	

Font: Idescat i Eurostat

Les fonts estadístiques de base

L'Enquesta trimestral de cost laboral (ETCL) i l'Enquesta anual de cost laboral (EACL):

L'ETCL és una estadística contínua de periodicitat trimestral realitzada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), de la qual l'Idescat porta a terme una explotació estadística i obté una ampliació de resultats per a Catalunya. El seu objectiu principal és conèixer el cost de la força de treball, considerant el cost laboral mitjà per treballador i mes, per hora efectiva, així com el temps treballat i no treballat. El cost laboral es presenta desagregat en costos salarials i costos no salarials. També permet obtenir un millor coneixement del temps treballat i no treballat, de la seva estructura, i de la seva evolució a curt termini.

L'EACL és una operació de periodicitat anual que completa els resultats obtinguts a l'ETCL i ofereix una perspectiva anual d'aquests costos. S'elabora a partir d'un qüestionari annex a l'ETCL. L'objectiu principal de l'EACL és conèixer anualment el cost mitjà per treballador del factor treball i dels seus components principals. És important assenyalar que el concepte de cost laboral no és equivalent al concepte de salari percebut pel treballador, ja que el primer inclou altres despeses que van a càrrec de l'ocupador a més de les remuneracions, com puguin ser les prestacions directes (pagaments per incapacitat temporal, atur, indemnitzacions per acomiadament), els pagaments compensatoris (desgast d'útils o d'eines, adquisició de peces de vestir, despeses de locomoció i dietes de viatge, plus de distància i transport urbà, indemnitzacions per trasllat o per finalització de contracte) i les cotitzacions obligatòries de l'ocupat a la Seguretat Social.

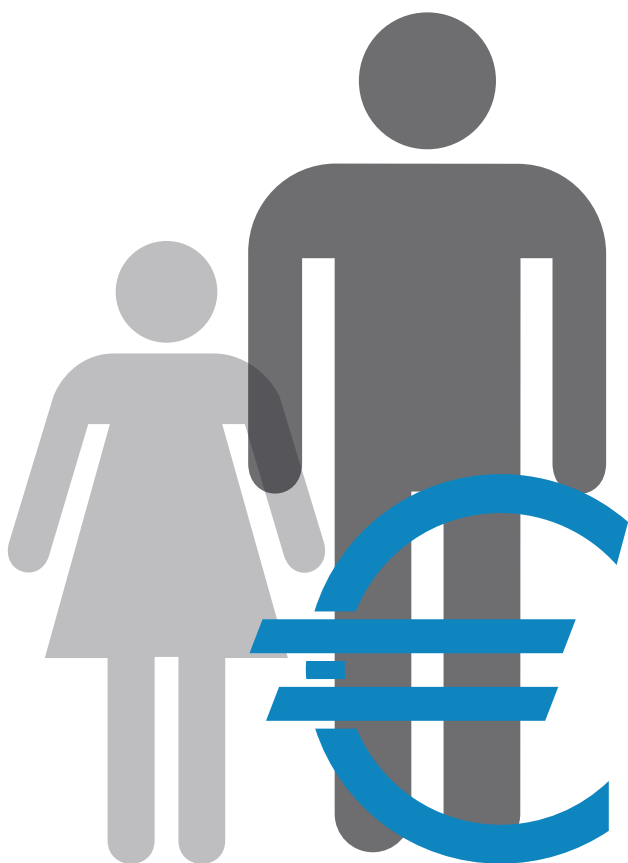
L'Enquesta d'estructura salarial (EES) i l'Enquesta anual d'estructura salarial (EAES):

L'EES té periodicitat quadriennal, mentre que l'EAES es realitza des de l'any 2004 els anys en què no es fa l'EES. La diferència entre aquestes dues operacions estadístiques realitzades per l'INE rau en el fet que l'EAES és una estadística que resulta de conciliar diverses fonts de caràcter estadístic i administratiu, mentre que l'EES és una enquesta per mostreig que permet recollir els salaris en un qüestionari de forma individual a més d'una gran quantitat de variables sociodemogràfiques com el sexe, l'edat i la nacionalitat, així com altres variables relacionades amb les característiques de l'ocupació, com el tipus de jornada, de contracte, el sector d'activitat i l'ocupació que desenvolupen els treballadors amb un grau d'exhaustivitat més elevat que l'EAES.

Ambdues operacions són coherents i comparables, i els objectius principals són:

- Conèixer els nivells salarials, no només dels nivells mitjans sinó també de la seva distribució.
- Determinar l'estructura del salari, tant des del punt de vista de la composició com de les variables que influeixen en aquest i la mesura en què ho fan.

L'Idescat també porta a terme una explotació estadística de l'EES i n'obté una ampliació de resultats per a Catalunya.

Per a més informació:
<http://www.idescat.cat>

Glossari

Cost laboral: Cost total en què incorre l'ocupador per la utilització de factor treball. Inclou el **cost salarial** més els **altres costos**.

Cost salarial: Comprèn totes les remuneracions brutes (en metàl·lic o en espècie), realitzades als treballadors per la prestació professional dels seus serveis laborals per compte d'altri. Inclou tant el treball efectiu com els períodes de descans computables com de treball. El cost salarial total inclou el salari base, els complementos salarials, els pagaments per hores extraordinàries, els pagaments extraordinaris i els pagaments endarrerits.

Altres costos: Inclouen les percepcions no salarials (pagaments per incapacitat temporal, desocupació, indemnitzacions per acomiadament, adquisició de peces de treball, despeses de locomoció i dietes de viatge, plus de distància i transport urbà, etc.) i les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social.

Hores pactades: Hores legalment establertes mitjançant acord verbal, contracte individual o conveni col·lectiu entre el treballador i l'empresa.

Hores efectives: Hores realment treballades tant en períodes normals de treball com en jornada extraordinària; també les hores perdudes en el lloc de treball, que tenen la consideració de temps efectiu en virtut de la normativa vigent.

Hores efectives = (hores pactades + hores extraordinàries i/o complementàries) - (hores no treballades + hores perdudes al lloc de treball)

Hores no treballades: Hores no treballades durant la jornada laboral per qualsevol motiu: vacances i festes, incapacitat temporal, maternitat, adopció, motius personals, descansos com a compensació per hores extraordinàries, hores de representació sindical, compliment d'un deure inexcusable, assistència a exàmens, visites mèdiques, dies o hores no treballades per raons tècniques, organitzatives o de producció, hores perdudes en el lloc de treball, conflictitat laboral, absentisme, guarda legal, tancament patronal, entre d'altres.

Bretxa salarial: Indicador conegut en anglès com a *gender pay gap*, que es calcula a partir de les dades de l'Enquesta d'estructura salarial. És la diferència entre la mitjana del guany salarial brut per hora dels homes i la mitjana del guany salarial brut per hora de les dones com a percentatge de la mitjana del guany salarial brut per hora dels homes. És, per tant, una mesura de la desigualtat salarial entre homes i dones.

Mediana del salari: Valor central del conjunt total de dades (salaris considerats). És a dir, en termes estadístics, el conjunt de dades inferiors o iguals al valor mediana representen el 50% de les dades, mentre que els valors superiors representen el 50% restant del total de la mostra.

Salari mitjà: Mitjana aritmètica del conjunt total de dades (salaris considerats).